

En av mönstergruvorna i världen

Arbetsplats: Boliden Mineral AB, Garpenberg

Kontaktperson: Svante Holmgren, tel 0225-202 00

Arbetslivsfondens handläggare: Anita Israelsson, Dalarna

Skribent: Inga-Britt Lanzieri

Sammanfattning: Stora investeringar har säkrat Garpenbergsgruvans fortlevnad. Genom att förbättra den inre arbetsmiljön och se över organisationen har man i dag en stark konkurrensförmåga. Arbetsrotation och satsningar på friskvård har medfört minskad sjukfrånvaro. Efter ett lyckat arbetsplatsprogram är gruvan en av mönstergruvorna i världen.

Bakgrund

Boliden Mineral AB bedriver sedan 1958 gruvverksamhet i Garpenberg. Gruvhantering har pågått där i mer än 700 år.

Gruvverksamheten sysselsätter ca 340 anställda samt ca 70 entreprenörer. Man upphandlar tjänster och varor för ca 70 Mkr i närmaste omgivningen varje år, och exporterar för ca 160 Mkr.

Av de anställda arbetar ca 210 under jord och 130 ovan jord.

Personalomsättningen under jord var under 1990 18 %. Intervjuer visar att skälet var lönekonkurrensen med entreprenadsektorn. Ovan jord var personalomsättningen 4 %.

Sjukfrånvaron har pendlat mellan 14 och 16 %. Antalet långtidssjuka, med sjukskrivningstid över tre månader, var 18 st. I samband med en friskvårdssatsning gjordes en intervju som visar på god trivsel.

Under 1989 genomförde man en stor skyddskampanj, vilken gav Garpenbergsområdet Svenska Gruvföreningens hederspris.

Stora investeringar var nödvändiga för områdets fortlevnad. Dels för att förbättra konkurrensförmågan, dels för att förbättra arbetsmiljön.

För att genomföra ett omfattande arbetsplatsprogram sökte Boliden Mineral bidrag från Arbetslivsfonden på hösten 1990.

Den beräknade kostnaden för arbetsplatsprogrammet var 40.550 000 kronor. Företaget beviljades bidrag med 5.780 000 kronor. Den beräknade besparingen uppgick till 5.839 000 kronor varav 1.746 000 kronor var besparingar för försäkrings-systemet.

Mål

Boliden Mineral skulle genom friskvårdsinsatser minska sjukfrånvaron från 15 till 10 %. Man skulle minimera risken för skador vid tunga lyft.

Tillsammans med fackliga organisationer skulle åtgärder utarbetas för att kunna minska personalomsättningen i gruvorna från 18 till 10 procent.

Arbetsmiljöförbättrande projekt skulle genomföras.

Genomförande

En översyn av organisationen i gruvor och anrikningsverk genomfördes. Målet var att man skulle anpassa organisationens storlek och få ett ökat engagemang och ansvarstagande hos personalen. Individens påverkansmöjligheter över det egna arbetet förbättrades.

För att förbättra förståelsen för bland annat företagets och individens mål, trimmades ledarkåren i "Våra gemensamma värderingar" vid fyra seminarier. Budskapet fördes sedan vidare till alla anställda.

För att förebygga förslitnings-skador, ge rehabiliteringsfall möjlighet till träning samt för att höja den allmänna konditions- och välbefinnandenivån har olika aktiviteter och insatser gjorts.

En styrketräningsklubb har bildats. Företaget har anskaffat träningsutrustning och redskap. Alla anställda har möjlighet att träna här med överseende av en sakkunnig instruktör.

I samarbete med korpen har ett friskvårdsprojekt som kallas "Gruv 90" genomförts. Projektet omfattade konditionstester, träningsråd, levnadssätt, kost- och drogfrågor. När projektet var slutfört delades uppmuntringspriser ut till dem som gjort största framstegen konditions-mässigt.

För att få fler anställda som regelbundet tränar genomfördes, i samarbete med företagshälsovården, projekt "öppet hus". Här tränade ett tjugotal anställda under ledning av sjukgymnast. Träningen pågick i några månader för att de anställda sedan skulle fortsätta i egen regi. En anställd har fått kompletterande utbildning och tar i gruvstugan emot anställda som önskar trä-

ningsråd, massage etc.

Riktlinjer för rehabilitering har fastställts. Företaget har regelbundna träffar med företagshälsovård, försäkringskassa och fackliga organisationer. Vid träffarna går man igenom och diskuterar samtliga rehabiliteringsfall och långtidssjuka.

Kartläggning av olika arbetsmoment har skett för att i förebyggande syfte vidta åtgärder för att förhindra att skador uppstår.

Gruvdriften är högmekaniserad. Borrning sker med hydrauldrivna borraraggregat med hytt. Lastning sker med stora dieseldrivna lastmaskiner och transport sker med stora truckar. Det finns planer på att ersätta dieseldriften med el.

Av specialistskäl arbetar personalen med ett och samma moment. Detta medför ensidigt arbete med risk för förslitnings-skador. För att bryta detta mönster genomfördes ett specifikt projekt, målet var ökad arbetsrotation. Projektet pågick i sex månader och leddes av en speciell projektledare.

Vid gruvbrytning uppstår slam. För att transportera slam och vatten till dagytan hade man förut ett system som innebar långa transportvägar. Arbetsställena var trånga och svåra att hålla rena. Detta innebar halk- och andra olycksfallsrisker. Det fanns dåliga lyftmöjligheter vilket tvingade fram många tunga manuella lyft.

Vattenuppfodringen förbättrades genom att en ny pumpstation installerades. Den nya pumpstationen ligger centralt, är stor och rymlig, har betonggolv, arbetsbänkar och lyftanordningar mm. Detta gör att arbetet blivit mycket lättare och rationellare. Jämfört med det gamla systemet är det ur arbetsmiljösynpunkt som natt och dag.

Den gamla krosstationen låg på 300 meter avvägning. Brytningen bedrivs med åren allt djupare. 600 meters nivån håller på att färdigställas. Malmen kördes med truckar upp till ett provisoriskt tömningsställe. Därifrån hissades den icke krossande malmen upp, transporterades en kort sträcka med järnväg och därefter krossades den och hissades upp till dagen.

Genom att avsänka person- och uppföringsschakt till lägre nivå och därmed övergå till lasta-bär teknik, förbättrades arbetsmiljön betydligt. Färre människor behöver sitta i truckar och luftkvaliteten har förbättrats i hela gruvan. En övergång till arbetsrotation underlättades genom detta. Rotationen var önskvärd både ur trivsel och arbetsmiljösynpunkt.

Vid en utredning på grund av den höga sjukfrånvaron har synpunkter varit "det är jobbigt att köra dumper på dåliga vägar".

Besvåren har ökat eftersom mängden malm som transporterades med dumper har ökat. Beslut togs och åtgärder genomfördes för att förbättra vägarna i gruvan.

För kartritningspersonalen har höj- och sänkbara arbetsplatsutrustning anskaffats samt en digitaliseringsmaskin. Syftet är att användarna ej skall drabbas av förslitningsskador.

Vid anrikningsverket har portar breddats för materialintag och nya portar tagits upp i mellanväggar. Detta underlättar materialhanteringen.

Förhöjda blyvärden i blodet hos de anställda i anrikningsverket, har medfört att åtgärder satts in mot misstänkta källor. För att förhindra att man åter på arbetsplatsen har mat- och pauserum iordningställt i nära anslutning till arbetsplatserna.

Betongsprutning används som

bergförstärkningsmetod. Den gamla utrustningen med torr-sprutning skapade dammproblem. Därför skedde arbetet nattetid för att inte utsätta annan personal för dammet. Den person som utförde sprutningen använde friskluftsmask.

Ny sprututrustning med våt-teknik installerades. Våt-sprutning påverkar ej miljön för andra anställda i gruvan. Nattarbeten med betongsprutning upphörde därmed.

Den verkstad som betjänar den övervägande delen av gruvans mobila maskiner, låg på 420 meters nivån. Verkstaden var mörk och dåligt utrustad. Det fanns inga ordentliga lyftanordningar utan en hjullastare användes vid lyft. 23 personer arbetar inom reparation och underhåll.

I arbetsplatsprogrammet planerades en ny verkstad. Den ligger närmare brytningsområdena och är dimensionerad för det stora antalet maskiner och den erforderliga höga genomströmningstakten. Den nya verkstaden har byggts som en mönsteranläggning med goda utrymmen, ljusa lokaler, goda lyftanordningar och reparationsbrygga där de tyngsta fordonen kan köras upp.

En ny betongfyllstation projekterades. Problemen i den gamla var ur arbetsmiljösynpunkt, operatörens placering, arbetsmoment som rensning, spjällskötsel. Arbetet innebar vibrationer, buller och cementdamm.

Den nya stationen innebär bättre hållfasthet på den "betong" som man återfyller brytningsrummen med. Den ger sänkt cementkostnad, bättre arbetsmiljö och större säkerhet.

Resultat

Resultatet av de seminarier som ledarkåren trimmats i ser man nu i form av regelbundna arbets-

platsträffar. Alla anställda har fått utvecklingssamtal med sin chef. Man ser också ett ökat engagemang och en höjd produktivitet.

Av 37 personer som varit föremål för rehabilitering, har 10 personer återgått till arbete vid Boliden, en person har fått en annan anställning, två personer har slutat och 15 personer har erhållit pension.

I nio fall pågår rehabilitering fortfarande. Antalet rehabiliteringsfall varierar under åren.

Sjukfrånvaron har minskat från 15 till 7,7 procent. Personalomsättningen har minskat till en procent.

Problem som förut fanns i samband med betongfyllning har nu eliminerats. Man har installerat vibrationsdämpade maskiner, kapslat in maskinerna, iordningställt en speciellt isolerad och separatventilerad manöverplats med fjärrstyrning.

Personalen och de viktigaste underleverantörerna har genomgått brandkurs. Huvudskyddsombudet har genomgått en högre arbetarskyddskurs.

Värdering

Satsningen på friskvård har rönt stor uppskattning bland de anställda. Företaget betalar startavgifter vid motionslopp, tillhandahåller tennisbana och stödjer de anställdas fiske- och fotoklubbar mm.

Chefen för gruvan Svante Holmgren säger att det kan vara den hårda arbetsmarknaden som bidragit till att personalomsättningen har blivit så låg. Men han tror också att den förbättrade arbetsmiljön gör att personalen stannar kvar.